

УДК 398"18"Павло Чубинський
DOI: <https://doi.org/10.17721/1728-2659.2024.35.11>

Оксана ОВЕРЧУК, канд. філол. наук, доц.
ORCID ID: 0000-0002-8228-6043
e-mail: o.overchuk@knu.ua

Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Київ, Україна

ФОЛЬКЛОРИСТИЧНИЙ ДИСКУРС НАУКОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПАВЛА ЧУБИНЬСЬКОГО (ДО 185-РІЧЧЯ З ДНЯ НАРОДЖЕННЯ ВЧЕНОГО)

Вступ. Розглядається науковий чин Павла Чубинського як провісника ідей етнонаціонального ренесансу, актуалізуються методологічні засади опрацювання фольклорного матеріалу, вироблені дослідником, що дозволяє надалі здійснити комплексне вивчення народної культури України та функціонування українського фольклору за географічними, жанрологічними параметрами у синхронії й діахронії.

Методи. Саме Павло Чубинський і представники Південно-західного відділу Російського географічного товариства в 70-ті рр. XIX ст. запропонували нову методологію наукових досліджень фольклору як синкретичного явища, що цілісно зберігає етнічну інформацію. У межах системного підходу розробляються нові, порівняно з попередніми етапами розвитку наукового пізнання, моделі пояснення змісту фольклорного тексту, звичаєвого права, обряду, в основі яких – пошук цілісності об'єкта і виявлення типології зв'язків з іншими об'єктами народної культури. Аналітичний метод сприяє аналізу фольклорного смислу в багатоманітності форм його прояву. Наукова новизна репрезентованого дослідження полягає в тому, що досі постать Павла Чубинського як фольклориста не отримала в українському науковому дискурсі належного висвітлення й оцінювання.

Результати. У пропонуваній роботі здійснено спробу системного розгляду фольклористичного доробку вченого, з'ясування його світоглядних переконань і методологічних засад.

Висновки. У висновках актуалізовано ідею про те, що Павло Чубинський став основоположником української фольклористики, чи не першим відчув необхідність досліджувати фольклорну царину народної культури комплексно, усвідомлюючи фольклор як колективні традиційні народні знання, що необхідно вивчати в соціальному та культурному контексті.

Ключові слова: Павло Чубинський, Південно-західний відділ Російського географічного товариства, фольклористика, фольклор, системний підхід.

Вступ

Нині, у часи, коли особливо гостро постало питання необхідності оцінки культурної спадщини українського народу в контексті розбудови інституту державності, актуальним є звернення до наукових здобутків учених, які стали піонерами української фольклористики. До таких постатей, безумовно, належить Павло Чубинський – непересічна особистість в історії України загалом, рівних якій за сподвижницьким контекстом діяльності й досі не з'явилося в українському науковому, суспільно-політичному та культурологічному дискурсі. **Мета** дослідження – аналіз наукової діяльності Павла Чубинського (1839–1884) у контексті сучасного пізнання предметного поля науки про фольклор і народну культуру, з'ясування теоретико-методологічної концепції фольклористичного пошуку, виявлення й урахування науково релевантних та еволюційних чинників перспективності ідей дослідника в умовах сьогодення.

Методи

Дослідження ґрунтуються на застосуванні методу системного аналізу, історіографічного і культурно-історичного методів. Також у статті використано описовий і типологічний методи. **Наукова новизна** полягає в концептуалізації оцінок фольклористичної діяльності Павла Чубинського, оскільки саме наш час ознаменувався особливим інтересом учених до фольклористичного аспекту дослідження особистісного чинника в історії, аналізом персонального внеску окремих діячів Південно-західного відділу Російського географічного товариства в розробку та здійснення народознавчої програми.

Результати

На межі ХХ–ХХІ ст. на тлі загального зростання інтересу дослідників до історії вітчизняної науки та культури, появи десятків праць, присвячених життєвому шляху й науковій спадщині окремих постатей, питання саме фольклористичних аспектів їхньої діяльності продовжують залишатися актуальними. Попри численні праці, присвячені П. Чубинському – власне його життєвому шляху та науковому доробку (І. Березовського (Березовський, 1968),

Я. Гарасима (Гарасим, 2010), О. Дея (Дей, 1975), М. Дмитренко (Дмитренко, 2001), Л. Дунаєвської (Дунаєвська, 1997), І. Житецького (Житецький, 1928, 1929, 1927), А. Зилья (Зиль, 2009), О. Івановської (Івановська, 2003), Р. Кирчіва (Кирчів, 2002), В. Литвина (Литвин, 2009), С. Мишанича (Мишанич, 2008), Ф. Савченка (Савченко, 1929, 1930) М. Сумцова (Сумцов, 1914), Н. Тимчик (Тимчик, 1999), Д. Чередниченка (Чередниченко, 1992, 2003, 2005) К. Чубинської (Чубинська, 1965) та ін.), актуальними залишаються питання наукового аналізу його спадщини в контексті фольклористики.

Актуалізація методологічних засад опрацювання фольклористичного матеріалу, вироблена дослідником, допоможе надалі здійснити комплексне дослідження функціонування українського фольклору за географічними, жанрологічними параметрами у синхронії та діахронії. Усе це визначає мету презентованого дослідження, що передбачає ґрунтовний аналіз діяльності провісника ідей етнонаціонального ренесансу.

На думку Ю. Коваліва, П. Чубинський був "типичним пасіонарієм" (Ковалів, 2003, с. 11). Однак, "прийнявши небезпечний виклик репресивної імперії, [Чубинський] був одним із тих, хто швидко орієнтувався в ризикованих ситуаціях, вчасно віднаходив і негайно заповнював прогалини, які не добачила великодержавницька політика царату. Ідентифікуючи українську націю передовсім із мовою, Валуєвський циркуляр лишив поза увагою чимало інших проявів існування нації, зокрема, етнографію, етнологію, фольклористику, особливості світоуявлення" (Ковалів, 2003).

Дослідники життєвого шляху та патріотичного подвигу П. Чубинського, краєзнавці – Д. Чередниченко та А. Зиль – розширили фактологічними даними знання сучасного українства про нашого видатного земляка, оприлюдненими загалу у вигляді видань: "Павло Чубинський" (Чередниченко, 2005) і "Народознавець Павло Чубинський і його доба" (Зиль, 2009).

Особливої уваги заслуговує книга "П. П. Чубинський – предтеча української свободи" Ю. Дойкова, історика,

© Оверчук Оксана, 2024

незалежного російського журналіста (Дойков, 2007). Авторське зацікавлення політичною історією, проблемами російсько-українських взаємин і можливість вивчати бібліотечні фонди та архівосховища Росії ("Архангельские губернские ведомости", фонди Архангельського губернського статистичного комітету, матеріали Архангельського товариства вивчення російської Півночі, фонди Державного архіву Архангельської області тощо) уможливили появу цієї праці, яка є неупередженою, позбавленою духу великоруського шовінізму, що трапляється в сучасному медіапросторі. Наведений автором фактологічний матеріал заповнює ті інформаційні лакуни, які мають місце й у вітчизняних публікаціях. Так, Ю. Дойков із неприхованим захопленням стверджує:

Ім'я Чубинського в історії України – в одному ряду з іменами Тараса Шевченка, Миколи Костомарова, Михайла Драгоманова... Чубинський був "двигуном" українського Відродження початку 1870-х років. На все XIX століття на Російській (Архангельській) Півночі не було більш енергійного та продуктивного дослідника, ніж цей українець... Він дослідив усі її величезні території від норвезького кордону до Єнисея... Саме тут він відбувся як учений, щоб повернутися на Батьківщину, здійснити злет найвищого світового рівня (Дойков, 2007).

Останнє 20-річчя демонструє наукову інтеграцію вивчення творчої спадщини Південно-західного відділу Російського географічного товариства (далі – ПЗВ РГТ), з діяльністю якого безпосередньо асоціюється постать П. Чубинського. У період близько 1869–1871 рр., за результатів широкомасштабної експедиції, П. Чубинський обробив і підготував до друку сім томів (у 9-ти книгах) "Трудів етнографічно-статистичної експедиції у Західноруський Край", які опинилися у фокусі зацікавлень гуманітаристики. Методи спостереження, опитування й інші форми роботи П. Чубинського, якими він майстерно оволодів у доволі скрутних обставинах свого життя, визначення форми роботи за заздальгидь розробленим етнографічним планом допомагали пошукові та фіксації жанрів усної народної творчості. Увесь цей арсенал методів і форм роботи сприяв виданню фундаментальної праці в семи томах "Труди...".

П. Чубинському вдалося охопити широку географію збирання етнокультурних матеріалів: учений прагнув представити всі можливі варіанти вербального тексту, дослідити його регіональну специфіку, що дало змогу зробити синхронний зріз українського фольклору кінця XIX ст. Експедиція здійснювалася трьома різними маршрутами і тривала більше року (1869–1870). Унаслідок чого було охоплено дев'ять регіонів Седлецької та Люблінської губерній, а також Холмщина, Гродненщина, Мінщина. Також дослідник долучив матеріали, зібрані під час заслання 1867 р.

Крім розв'язання завдань, пов'язаних із фіксуванням фольклорних явищ, Павло Чубинський і його соратники прагнули до створення оптимального підходу до пізнання об'єктів народної творчості з метою отримання цілісного уявлення про матеріальні та вербальні шляхи передавання традиційних смислів.

Дослідницьке поле фольклору в аналітичних студіях ПЗВ і П. Чубинського зокрема постає системою, яка складається із множини підсистем, що зумовлюють цілісність традиційних текстів, створених індивідами, соціальними групами, поєднаних внутрішніми і зовнішніми зв'язками. Мета системного підходу збирацької й дослідницької діяльності П. Чубинського стала виявленням внутрішньої організації, розуміння природи і логіки того порядку, який простежується у фольклорній картині регіонів України. Це зумовило спостереження і відтворення

фольклорних явищ як цілісного й комплексного об'єкта. Розгляд цього об'єкта з погляду його системної природи орієнтовано, по-перше, на ретельний опис, і, по-друге, на визначення його функціональних взаємозалежностей і зв'язків, що забезпечують єдність традиційних фольклорних смислів. П. Чубинський, орієнтуючись на системний підхід в опрацюванні фактологічного матеріалу, сумлінно фіксував етнографічні, діалектологічні та лінгвістичні дані, матеріали зі статистики, звичаєвого права тощо. Особливий інтерес становлять фактичні відомості, наведені дослідником щодо теренів поширення української мови та співвідношення кількості її носіїв із чисельністю греко-католиків. Цікавими з етнолінгвістичного погляду є представлені ним (складені на основі повідомлень начальників повітів і комісарів із селянських справ, а також на підставі особистих спостережень) списки сіл, у яких українці зберегли свою мову. Отже, праця П. Чубинського свідчить не лише про його зацікавленість етнічною культурою українців, а є науковою спробою осмислення її в загальнослов'янському та європейському контекстах.

Можна твердити, що П. Чубинський як учений реалізував найширшу можливість використання аналітичного підходу для максимального розширення меж передавання фольклорної традиції в окремих сферах народного знання. У передмові до першого тому "Трудов..." П. Чубинський виголошує основні засади збирацько-дослідницької діяльності, яка не обмежується накопиченням фольклорного матеріалу, але водночас має позбавлятися впливу дослідника як наратора на тексти, які впорядковуються. П. Чубинський визначає два шляхи фольклористичного дослідження:

- "свої суб'єктивні враження викласти як результат спостереження";
- "зібрати матеріали, що стосуються різних сторін народного життя, даючи таким чином змогу кожному бачити народ незалежно від вражень спостерігача" ("Труди...", с. 319–459).

Показово, що П. Чубинського цікавили не лише зразки української народної культури: учений намагався простежити етнічні особливості національних меншин, що проживали на території України. У Передмові до четвертого тому "Трудів..." упорядник зазначає про нагальні риси вивчення єврейської спільноти, підкреслює головні риси характеру нації, простежує культурні взаємовпливи. Також предметом вивчення стають польські, чеські, молдавські, татарські, караїмські, ромські, вірменські та російські меншини. До текстового матеріалу П. Чубинський долучає статистичну таблицю відомостей про переселення іноземців у Південно-Західний край, досліджує найпоширеніший серед певної меншини рід занять, віросповідання. Українознавче зібрання й нині слугує фактологічним матеріалом для теоретичного та зіставно-типологічного осягнення еволюції етносу культурологами та істориками, юристами і філософами, філологами та педагогами. Прикладом науково-практичних форумів, які демонструють синтез наукового пошуку, є конференції, присвячені творчій спадщині П. Чубинського (кафедра фольклористики Навчально-наукового інституту філології Київського національного університету імені Тараса Шевченка). Бібліографічний каталог праць П. Чубинського побачив світ завдяки упорядкуванню В. Литвина (Литвин, 2009).

Формат міжгалузевого вивчення творчої спадщини П. Чубинського – найбільш продуктивний, адже сам матеріал потребує інтердисциплінарного інструментарію

дослідження. П. Чубинський у передмові до першого тому "Трудів..." розкриває мотивацію такого різноманітного матеріалу:

Я старався збирати матеріали ще й тому, що численні пам'ятки народної творчості вимирають; народ їх забуває. Якби М.О. Максимович та інші збирачі матеріалів не записали історичних дум і пісень, то багато з них було б назавжди втрачено. Те саме могло б статися з багатьма обрядами, казками, легендами й навіть звичаями; через це й упускали якусь рису народної творчості чи народного побуту я вважав непростим (Чубинський, 1877).

Знаковою подією останнього десятиріччя стало перевидання двох томів "Трудів..." (Мишанич, 2008). Автор проекту та головний редактор, С. Мишанич, у ґрунтовній передмові до першого тому наголосив на складності підготовки перевидання. Як науковець із великим досвідом, редактор зберігає лексичні, морфологічні та синтаксичні діалектні особливості першоджерела, а також фонетичну специфіку мовлення етнографічних груп доби фіксації. Перевидання здійснено з певними уточненнями текстів. У вступній статті "Українознавча енциклопедія Павла Чубинського" (Мишанич, 2008) автор оглядає віхи біографії вченого, осмислює етапи його наукового поступу, ґрунтовно аналізує етнокультурологічний доробок, опублікований у багатотомнику. Зокрема, зауважує: "Із опублікованих до цього часу [до "Трудів..." – О. О.] матеріалів більшість репрезентували одні й ті самі райони, зате було чимало місць зовсім не досліджених, таких, що становили на фольклорно-етнографічній карті українського етносу суцільну білу пляму" (Мишанич, 2008), – тому розширення географії фольклорних досліджень, а також урізноманітнення жанрового репертуару через доповнення його текстами звичаїв, повір'їв, замовлянь, ігор тощо – є новизною фольклорного зібрання, намаганням комплексно осягнути духовний світ народу.

Чільне місце С. Мишанич відводить аналізу методології упорядкування зібрання. Так, огляд третього тому "Трудів...", який містить інформацію про народний календар, дає підстави авторів статті стверджувати: "Непересічна цінність цих матеріалів полягає насамперед у їхній надійності, науковій вірогідності. Якщо десь там і трапляється сумнів, то відносити його слід на карб не П. Чубинському, а його численним помічникам, не в усьому обізнаних з методикою фіксації народних звичаїв та обрядів, виділення з них головного та другорядного" (Мишанич, 2008, с. 39). Коментуючи фактологічну наповненість четвертого тому, С. Мишанич доходить висновків про "бідність" представлення поховального обряду, зокрема текстів голосінь, що пояснюється імпровізаційним характером жанру та динамікою експедиції П. Чубинського, яка не сприяла тому, щоб "записувати цей вид народної творчості у його безпосередньому функціональному призначенні, у природних умовах" (Мишанич, 2008, с. 39). Автор статті також висловив припущення: фрагментарність запису поховального обряду зумовлена активною стадією його функціонування і не вимагала закріплення у писемному джерелі, оскільки обряд "не виявляв тенденції до згасання" (Мишанич, 2008, с. 39).

Досить слушно, на нашу думку, фольклорист спростує закиди щодо методологічних "недоходів" принципів класифікації необрядової лірики, вміщеної у п'ятому тому "Трудів...", висловлені сучасниками П. Чубинського та деякими дослідниками етнокультурологічного матеріалу сьогодення. С. Мишанич справедливо зауважує:

Як показав досвід 200-літнього видання народних пісень, наукою ще не розроблено ідеальної схеми розташування позаобрядового пісенного матеріалу. І не лише тому, що емпіричний матеріал може "підтягатись" до завдань того чи того видання, а головним чином і через

поліфункціональність кожного твору зокрема, суттєві розбіжності варіантів одних і тих самих творів у їхніх конкретних побутових виявах, пристосування їх до вимог місцевої фольклорної традиції (Мишанич, 2008, с. 39).

З великою повагою С. Мишанич говорить про громадянську, патріотичну місію П. Чубинського як очільника та методолога ПЗВ РГТ, а його наукове сподвижництво розглядає у площині українського державотворення.

Відтак, видання "Трудів..." стало епохальною науковою подією, що викликала зацікавлення науковців-гуманітаріїв не лише України, але й Росії, спричинила широкий резонанс і появу десятків схвальних відгуків і рецензій.

Як слушно зауважує Г. Семенюк, "праця П. Чубинського-етнографа підважувала концепцію Російської імперії про "недержавність" українського народу та його буття як цілковито самобутньої за своїм побутово-звичайним і правовим рівнями життя нації" (Семенюк, 2009).

У такому контексті цілком логічно стала поява твору П. Чубинського "Ще не вмерла України і слава, і воля" – світоглядне кредо науковця, громадського діяча, що стало гімном України. Власне й доля самої поезії співмірна з випробуваннями, що трапилися на життєвому шляху її автора. Численні заборони, переслідування, заслання... Лише після проголошення незалежності України в 1991 р. гімн набув статусу "державного", а діяльність П. Чубинського здобулася на перші системні та не заангажовані оцінювання суспільно-політичними маркерами доби.

Дискусія і висновки

З іменем П. Чубинського пов'язана активізація суспільно-політичного та культурницького життя України кінця 60-х – початку 70-х рр. XIX ст. Створення та функціонування щойно заснованого ПЗВ РГТ і легалізація внаслідок цього діяльності Київської громади сприяли поживленню народознавчих досліджень в Україні.

Відділ відігравав в українській науці, культурі й суспільному житті саме ту роль, яку згодом взяли на себе Наукове товариство імені Шевченка й Українська академія наук, а діяльність П. Чубинського як організатора науки, логічно, співмірна з діяльністю М. Грушевського, А. Кримського, С. Єфремова як організаторів діяльності НТШ й УАН. Менше ніж за півроку свого існування ПЗВ РГТ встиг зав'язати тісні стосунки із відомими в кінці XIX ст. науковими установами, які займались вивченням народної культури. Південно-західний відділ співпрацював як з іншими відділами Російського географічного товариства, зокрема, Північно-західним, Оренбурзьким, Сибірським і Кавказьким, так і з закордонними науковими товариствами. Відтак, діяльність П. Чубинського не була відокремленою від загальноросійського, спільнослов'янського та європейського культурного, наукового й суспільного життя. Про це, зокрема, свідчить багато рецензій на його "Труди...", – рецензій переважно позитивних, підписаних такими знаковими особистостями, як О. Веселовський, І. Срезневський, К. Веселовський та ін.

Історична роль П. Чубинського визначається передусім тим, що він став "батьком" української фольклористики. П. Чубинський чи не першим відчув необхідність досліджувати фольклорну царину комплексно, усвідомлюючи фольклор як колективні традиційні знання, які необхідно вивчати в соціальному й культурному контекстах.

П. Чубинський, розуміючи вагомість розпочатої справи для відродження української самосвідомості й культури, перейнявся не лише збиранням фольклорних матеріалів, а й прагнув до поширення різноманітних відомостей про етнічну матеріальну та духовну культуру

українців. Усе це, без сумніву, посутньо вплинуло на подальші історичні процеси.

Наостанок, щоб увиразнити роль і значення постаті П. Чубинського для України, хотілося б звернутися до слів Д. Чередниченка: "Чубинський народжується заново у вільній Україні, про яку він мріяв, заради якої страждав, на вівтар якої поклав усе своє творче життя, він – великий етнограф, фольклорист, економіст, статист, правознавець, поет, перекладач, режисер, актор і педагог. І великий син великого народу" (Чередниченко, 2003).

Список використаних джерел

- Березовський, І. П. (1968). *Українська радянська фольклористика: етапи розвитку і проблематика*. Наукова думка.
- Гарасим, Я. (2010). *Національна самобутність естетики українського пісенного фольклору*. НВФ "Українські технології".
- Дей, О. І. (1975). *Сторінки з історії української фольклористики*. Наукова думка.
- Дмитренко, М. К. (2001). *Українська фольклористика: історія, теорія, практика*. Редакція часопису "Народознавство".
- Дойков, Ю. (2007). *П. П. Чубинський – предтеча української свободи*. <https://diasporiana.org.ua/wp-content/uploads/books/15658/file.pdf>
- Дунаєвська, Л. (1997). *Українська народна проза (легенда, казка). Еволюція епічних традицій*. Видавництво Інституту математики НАН України.
- Житецький, І. (1928). Київська Громада за 60-х років. *Україна*, 1(26), 91–125.
- Житецький, І. (1929). П'ять листів П. П. Чубинського до М. І. Костомарова. *За сто літ: матеріали з громадського й літературного життя в Україні XIX – початків XX ст.*, 4, 55–59.
- Житецький, І. (1927). Південно-західний відділ географічного товариства у Києві: (з приводу 50-річчя його закриття в 1876 р.). *Україна*, 5(24), 31–36.
- Зиль, А. (2009). *Народознавець Павло Чубинський і його доба*. Казка.
- Іванюк, О. (2003). Науковий доробок П. П. Чубинського в царині вивчення народних юридичних звичаїв. *Літературознавчі студії. Збірник наукових праць*, 5, 297–308.
- Кирчів, Р. (2002). *Із фольклорних регіонів України*. Інститут народознавства НАН України.
- Ковалів Ю. (2003). Постать П. Чубинського в контексті культурно-просвітницького резистансу в Україні другої половини XIX ст. *Літературознавчі студії*, 8, 10–15.
- Литвин, В. (2009). *Павло Чубинський: бібліографічний покажчик*. СПД Кузьмичова Р. Ю.
- Мишанич, С. (2008). Українознавча енциклопедія Павла Чубинського. У Чубинський П. (Ред.), *Праці етнографічно-статистичної експедиції в Західно-Руський край, спорядженої Імператорським Російським географічним товариством. Південно-Західний відділ: Матеріали і дослідження, зібрані д. чл. П. П. Чубинським, Т. 1.* (с. 9–57). Норд-прес.
- Савченко, Ф. (1930). *Заборона українства 1876 р.: до історії громадських рухів на Україні у 1860–1870-х роках*. Державне видавництво України.
- Савченко, Ф. (1929). Українське науково-культурне визначення 1860–1878 років. *Україна*, 1/2, 144–162.
- Семенов, Г. (2009). Науковий патріотичний і поетичний подвиг Павла Чубинського. *Література. Фольклор. Проблеми поетики*, 32, 9–19.
- Сумцов, Н. Ф. (1914). Памяти П. П. Чубинського. *Оттиск из "Украинской жизни"*, 3, 1–3.
- Тимчик, Н. П. (1999). П. П. Чубинський – один з фундаторів Південно-Західного Відділу Російського Географічного Товариства у Києві. *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Історія*, 42, 31–34.
- Чубинський, П. (1877). *Труды этнографическо-статистической экспедиции в Западно-русский край. (Томъ 1, вып 2: Пословицы, загадки, колдовство). Императорское русское географическое общество*.
- Чередниченко, Д. С. (2005). *Павло Чубинський. "АртЕк"*.
- Чередниченко, Д. (2003). Павло Платонович Чубинський (коротка біографія) *Літературознавчі студії. Збірник наукових праць*, 8, 5–9.
- Чередниченко, Д. (1992). Павло Чубинський: есе. *Київська старовина*, 6, 47–59.

Чубинская, Е. П. (1965). Памяти П. П. Чубинского (27.1.1839–26.1.1884) *Известия Всесоюзного Географического общества*, 97(1), 39–45.

References

- Berezovsky, I. P. (1968). *Ukrainian Soviet Folklore Studies: Stages of Development and Problems*. Naukova dumka [in Ukrainian].
- Harasym, Ya. (2010). *National identity of aesthetics of Ukrainian song folklore*. Ukrainian Technologies NPF [in Ukrainian].
- Dei, O. I. (1975). *Pages on the History of Ukrainian Folklore*. Naukova dumka [in Ukrainian].
- Dmytrenko, M. K. (2001). *Ukrainian Folklore: History, Theory, Practice*. The editorial board of the journal "Narodoznastvo" [in Ukrainian].
- Doikov, Yu. P. (2007). *P. Chubynsky – the forerunner of Ukrainian freedom*. [in Russian]. <https://diasporiana.org.ua/wp-content/uploads/books/15658/file.pdf>
- Dunaievskaya, L. (1997). *Ukrainian folk prose (legend, fairy tale)*. The evolution of epic traditions. Publisher of the Institute of Mathematics of NAS of Ukraine [in Ukrainian].
- Zhytetskyi, I. (1928). The Kyiv Community for the 60's. *Ukraina*, 1 (26), 91–125 [in Ukrainian].
- Zhytetskyi, I. (1929). Five letters by P. P. Chubynskyi to M. I. Kostomarov. *For One Hundred Years: Materials on Public and Literary Life in Ukraine of the XIX – beginning of the XX century*, 4, 55–59 [in Ukrainian].
- Zhytetskyi, I. (1927). Southwestern Division of the Geographical Society of Kyiv: (marking the 50th anniversary of its closure in 1876). *Ukraina*, 5(24), 31–36 [in Ukrainian].
- Zyl, A. (2009). *Ethnologist Pavlo Chubynskyi and his day*. Kazka [in Ukrainian].
- Ivanovska, O. (2003). Scientific achievements of P. P. Chubynskyi in the sphere of studying people's legal customs. *Literaturoznavchi studii*, 5, 297–308 [in Ukrainian].
- Kyrchiv, R. (2002). *From the Folklore Regions of Ukraine: Essays and Articles*. Institute of Ethnology of National Academy of sciences of Ukraine [in Ukrainian].
- Kovaliv, Yu. (2003). The figure of P. Chubynskyi in the context of cultural and educational resistance in Ukraine in the second half of the 19th century. *Literaturoznavchi studii*, 8, 10–15 [in Ukrainian].
- Lytvyn, V. (2009). *Pavlo Chubynskyi: a bibliographical index*. SPD Kuzmychova R. Yu. [in Ukrainian].
- Myshanych, S. (2008). Ukrainian Encyclopedia of Pavlo Chubynskyi. In Chubynskyi P. (Ed.), *Proceedings of the ethnographic-statistical expedition to the West Rus region, equipped by the Imperial Russian Geographical Society. Southwestern Division: Materials and Research Collected by P. P. Chubynskyi. Vol. 1.* (pp. 9–57). Nord-press [in Ukrainian].
- Savchenko, F. (1930). *The Prohibition of Ukrainianness in 1876: Towards a History of Public Movements in Ukraine in the 1860s and 1870s*. State edition of Ukraine [in Ukrainian].
- Savchenko, F. (1929). Ukrainian scientific and cultural definition of 1860–1878. *Ukraina*, 1/2, 144–162 [in Ukrainian].
- Semeniuk, H. (2009). Scientific patriotic and poetic feat of Pavlo Chubynskyi. *Literature. Folklore. Problems of poetics*, 32, 9–19 [in Ukrainian].
- Sumtsov, N. F. (1914). In Memory of P. P. Chubynsky. *Reprint from "Ukrainian Life"*, 3, 1–3 [in Russian].
- Tymchyk, N. P. (1999). P. P. Chubynskyi – one of the founders of the South-West Division of the Russian Geographical Society in Kyiv. *Bulletin of Taras Shevchenko National University of Kyiv. History*, 42, 31–34 [in Ukrainian].
- Chubynsky, P. P. (1877). *Proceedings of an ethnographic-statistical expedition to the Western Russian region. (Volume 1, issue 2: Proverbs, riddles, witchcraft)*. Imperial Russian Geographical Society [in Russian].
- Cherednychenko, D. S. (2005). *Pavlo Chubynskyi. "ArtEk"* [in Ukrainian].
- Cherednychenko, D. (2003). Pavlo Platonovych Chubynskyi (short biography). *Literaturoznavchi studii*, 8, 5–9 [in Ukrainian].
- Cherednychenko, D. (1992). Pavlo Chubynskyi: essay. *Kyivska starovyna*, 6, 47–59 [in Ukrainian].
- Chubinskaya, E. P. (1965). In memory of P. P. Chubynsky (27.1.1839–26.1.1884). *Proceedings of the All-Union Geographical Society*, 97(1), 39–45 [in Russian].

Отримано редакцією журналу / Received: 23.01.24
Прорецензовано / Revised: 30.01.24
Схвалено до друку / Accepted: 01.03.24

Oksana OVERCHUK, PhD (Philol.), Assoc. Prof.
ORCID ID: 0000-0002-8228-6043
e-mail: o.overchuk@knu.ua
Taras Shevchenko National University of Kyiv, Kyiv, Ukraine

FOLKLORE DISCOURSE OF THE SCIENTIFIC WORK OF PAVLO CHUBYNSKY (TO THE 185TH ANNIVERSARY OF THE SCIENTIST'S BIRTHDAY)

B a c k g r o u n d . *The article examines the scientific rank of Pavlo Chubynskyi as a harbinger of the ideas of the ethno-national renaissance, updates the methodological principles of the processing of folklore material developed by the researcher, which allows in the future to carry out a comprehensive study of the folk culture of Ukraine and the functioning of Ukrainian folklore according to geographical, genre parameters in synchrony and diachrony.*

M e t h o d s . *Pavlo Chubynskyi and representatives of the South-Western Department of the Russian Geographical Society in the 70th of the 19th century proposed a new methodology for the scientific research of folklore as a syncretic phenomenon that preserves ethnic information in its entirety. Within the framework of the systemic approach, new, compared to the previous stages of the development of scientific knowledge, models for explaining the content of folklore texts, customary law, and rites are being developed, based on the search for the integrity of the object and the identification of the typology of connections with other objects of folk culture. The analytical method contributes to the analysis of folklore meaning in the multifaceted forms of its manifestation. The scientific novelty of this research lies in the fact that until now the figure of Pavlo Chubynskyi as a folklorist has not received proper coverage and evaluation in the Ukrainian scientific discourse.*

R e s u l t s . *An attempt to systematically review the scientist's folkloristic work, clarify his worldview beliefs and methodological principles was made.*

C o n c l u s i o n s . *Update the idea that Pavlo Chubynskyi became the father of Ukrainian Ethnocultural Studies, one of the first scientists who raised awareness of the need for a comprehensive approach to folklore and who viewed the realm of folk art as collective traditional knowledge that should be researched within its social and cultural context.*

K e y w o r d s : *Pavlo Chubynskyi, Southwestern Department of the Russian Geographical Society, Ethnocultural Studies, folklore, systemic approach.*

Автор заявляє про відсутність конфлікту інтересів. Спонсори не брали участі в розробленні дослідження; у зборі, аналізі чи інтерпретації даних; у написанні рукопису; в рішенні про публікацію результатів.

The author declares no conflicts of interest. The funders had no role in the design of the study; in the collection, analyses or interpretation of data; in the writing of the manuscript; in the decision to publish the results.